Commissie Eindtermen Accountantsopleiding

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst	: 28 oktober 2026	Referentie	: 26/MCEA/02062	Telefoon	: (088) 496 04 21
Bijlage(n)	:	Behandelaar	: Coen Bongers	E-mail	: info@cea.nl

Onderwerp **Reactie Stagebureau Accountancy Rijksoverheid - Reactie uitvoeringstoets conceptrapport eindtermen 2027**

De uitvoeringstoets bestaat uit het conceptrapport eindtermen 2027 en onderstaand formulier met een aantal vragen.

1. Biedt het conceptrapport voldoende handvatten voor een vertaling naar een opleidings- en toetsprogramma voor uw onderwijsinstelling, organisatie en/of stagebureau?
Het conceptrapport biedt in principe voldoende handvatten voor de ontwikkeling en uitvoering van het opleidingsprogramma binnen de praktijkopleiding van de organisaties die zijn aangesloten bij het Stagebureau Accountancy Rijksoverheid (Hierna: SAR). De indeling van de eindtermen en de aansluiting op de regelgeving uit de Handleiding Regelgeving Accountancy dragen bij aan de praktische toepasbaarheid van het raamwerk. In een aantal gevallen sluiten de concept-eindtermen aan bij de werkzaamheden die trainees bij de Rijksoverheid verrichten. Wij zien daarbij echter wel een aantal expliciete uitzonderingen. Deze lichten wij toe bij de beantwoording van vraag 2. Ten opzichte van het huidige stelsel bieden de eindtermen meer ruimte om op verschillende manieren invulling te geven aan de vereiste leeruitkomsten. Enerzijds ontstaat voor trainees van de SAR meer mogelijkheid om de eindtermen aan te tonen aan de hand van werkzaamheden die aansluiten bij hun dagelijkse praktijk. Anderzijds leiden de op een hoger abstractieniveau geformuleerde eindtermen tot mogelijke uitvoeringsproblemen voor de normering. Het is voor de praktijkbegeleider en de beoordelaar lastiger toetsen hoe /of een eindterm is behaald. Het betekent waarschijnlijk een zwaardere rol voor de praktijkbegeleider voor het vaststellen van de realisatie van de eindtermen. Omdat de theorie en de praktijk binnen de CEA-eindtermen geïntegreerd zijn, is het niet duidelijk waar de verantwoordelijkheden liggen voor de beoordeling. Het SAR is van mening dat de (eind)verantwoordelijkheid voor het realiseren van het praktijkdeel van de eindterm bij de praktijkopleiding hoort te liggen. Het is onduidelijk welke rol relevante meetinstrumenten binnen de praktijkopleiding (zoals de nulmeting, leerdoelen, POP en jaarrapportages) onder de nieuwe CEA-eindtermen krijgen.

2. Welke eventuele concrete knelpunten verwacht u bij de implementatie van de eindtermen 2027 voor uw organisatie?

Verplichte eindtermen beoordelingsopdrachten en aan assurance verwante opdrachten

De voorgestelde eindtermen wijken op een belangrijk punt af van de eindtermen uit 2016. Waar destijds onderscheid werd gemaakt tussen assurance-opdrachten en overige assurance-opdrachten, maken de nieuwe eindtermen binnen de overige assurance-opdrachten onderscheid tussen beoordelingsopdrachten (5.1), andere assurance-opdrachten (5.2) en aan assurance verwante opdrachten (5.3). Voor elk van deze categorieën gelden afzonderlijke eindtermen die de trainee moet beheersen.
Deze wijziging vormt een belangrijk knelpunt voor de implementatie binnen de SAR. Hierdoor bestaat het risico dat trainees onvoldoende gelegenheid krijgen om de vereiste werkzaamheden uit te voeren en de bijbehorende eindtermen te behalen. Daardoor kan het lastig blijken om voor alle trainees een volledig en evenwichtig opleidingstraject in te richten.
Bij de organisaties met trainees die hun praktijkopleiding bij de SAR volgen, worden beoordelingsopdrachten conform standaard 2400 niet of slechts in uitzonderingsgevallen uitgevoerd. Bij enkele organisaties zijn deze onderzoeken zelfs niet toegestaan. Verder voeren de meeste organisaties geen aan assurance verwante opdrachten uit, zoals bijvoorbeeld conform standaard 4400.
Onder de oude eindtermen was dit geen knelpunt omdat er geen verplichte werkzaamheden ten aanzien van beoordelingsopdrachten werden gevraagd. Via het uitvoeren van assurance opdrachten (jaarrekening controle) konden de trainees aan hun ureneis voldoen alsmede de eindtermen behalen.

Oplossingsrichting:
Trainees meer ruimte geven ten aanzien van de beroepsactiviteiten door niet voor te schrijven via welke beroepsactiviteiten zij hun assurance werkzaamheden danwel overige assurance werkzaamheden invulling moeten geven.
Dit sluit ook aan bij de benadering van de CEA om ruimte te bieden voor verschillende beroepscontexten en een integrale toepassing van kennis, vaardigheden en gedrag in uiteenlopende praktijksituaties.
Een andere oplossing is om deze eindtermen facultatief te maken en niet verplicht voor te schrijven.

Eindtermen over werkzaamheden groepsaccountant

In de volgende eindtermen wordt expliciet gesproken over de inzet van accountants van groepsonderdelen:

ASS 4.1.1: De startbekwame accountant bepaalt - op basis van de materialiteit, risicoanalyse en uitkomsten van systeemgerichte werkzaamheden - de aard, timing en omvang van gegevensgerichte werkzaamheden ten aanzien van in de jaarrekening opgenomen (op te nemen) posten en toelichtingen inclusief de werkzaamheden van accountants van groepsonderdelen. Hij/zij documenteert de overwegingen en uitkomsten in dossier

ASS 4.2.1: De startbekwame accountant oordeelt over de getrouwheid van de jaarrekening op basis van verkregen controle-informatie (inclusief de door accountants van groepsonderdelen verkregen controle-informatie) in relatie tot de risico-inschattingen, onderkende tendenties en relevante wet- en regelgeving. Hij/zij analyseert daarbij de invloed van geconstateerde controleverschillen op de getrouwheid van de jaarrekening en bepaalt op basis van de materialiteit het effect van niet in de jaarrekening aangepaste controleverschillen op zijn/haar controleverklaring.

ASS 4.2.4: De startbekwame accountant reflecteert op het controleproces en de kwaliteit en consistentie van de oordeels- en besluitvorming in het controleteam, inclusief de geschiktheid en betrouwbaarheid van en risico's verbonden aan de inzet van accountants van groepsonderdelen, specialisten en (technologische) hulpmiddelen waarop door hem is gesteund.

ASS 2.3.2: De startbekwame accountant ontwerpt op basis van de geplande controlewerkzaamheden een passende planning en werkverdeling inclusief de inzet van teamleden, accountants van groepsonderdelen, specialisten en (technologische) hulpmiddelen.

In de huidige eindtermen is het optreden als groepsaccountant opgenomen als één van de zeven onderdelen van eindterm A&A-11.6. Gezien de beperkte impact vormde dit tot op heden geen knelpunt.
In de nieuwe eindtermen worden veel meer specifieke activiteiten opgenomen ten aanzien van het optreden als groepsaccountant. Werkzaamheden waarbij gebruik wordt gemaakt van accountants van groepsonderdelen maken geen onderdeel uit van onze reguliere praktijk. Hierdoor krijgen trainees van het SAR geen gelegenheid om ervaring op te doen met de werkzaamheden en afwegingen die deze eindtermen veronderstellen.

Oplossingsrichting
De eindtermen passend maken voor de eigen werkomgeving, waarbij de werkzaamheden die specifiek betrekking hebben op de groepsaudit facultatief zijn.

Mogelijkheid simulaties
De hiervoor genoemde voorbeelden illustreren een breder aandachtspunt. Verschillende nieuwe eindtermen gaan uit van werkzaamheden die binnen de reguliere praktijk van onze trainees beperkt of niet voorkomen. Daardoor ontstaat spanning tussen het uitgangspunt dat eindtermen in de praktijk moeten worden gerealiseerd en de feitelijke opleidingsmogelijkheden binnen onze organisaties.

Een mogelijke oplossing voor eindtermen is het inzetten van simulaties. Het conceptrapport lijkt hiervoor in uitzonderingssituaties ruimte te bieden. Dit heeft echter niet onze voorkeur en het leidt bovendien tot hoge kosten. Onze voorkeur gaat uit naar een stelsel waarin trainees alle eindtermen binnen de eigen werkpraktijk kunnen realiseren. Als de commissie CEA-eindtermen besluit het concept op bovengenoemde knelpunten niet te wijzigen, dan gaan wij graag met de commissie in gesprek. Wij zouden dan willen overleggen hoe de eindtermen kunnen worden ingevuld in de eigen werkomgeving zonder gebruik te maken van simulaties.

3. Welke mogelijkheden en uitdagingen ziet uw organisatie specifiek voor het begeleiden en beoordelen van trainees?

De implementatie van nieuwe eindtermen en eventuele aanpassingen in het praktijkopleidingsdossier zullen tijdelijk leiden tot een hogere belasting voor praktijkbegeleiders en beoordelaars. Voldoende implementatietijd en tijdige beschikbaarheid van ondersteunende documentatie zijn daarom belangrijke randvoorwaarden. Wij hebben ook voldoende tijd nodig om herziene transponeringstabellen op te stellen voor alle betrokken organisaties.

De rollen van de praktijkbegeleider en de beoordelaar zijn vooralsnog niet duidelijk. Wij voorzien voor de praktijkbegeleider een nog grotere en meer diverse rol, onder meer gezien zijn betrokkenheid bij de theorie-opleiding. Wij hebben geen helder beeld van de rol van de beoordelaar binnen de nieuwe eindtermen. In het kader van de kwaliteitsbewaking van de praktijkopleiding hechten wij waarde aan een blijvende rol

voor de beoordelaar.

4. Heeft u nog overige opmerkingen ten aanzien van de implementatie binnen uw organisatie?

Hoewel niet direct gerelateerd aan de implementatie geven wij de commissie graag nog de volgende twee aandachtspunten mee.

In de eindtermen wordt het kwaliteitsstelsel ISQM1/2 weinig geraakt. Het belang hiervan blijkt uit de Europese verordening en diverse tuchtrechtzaken over dit onderwerp. Wij adviseren hier in de eindtermen meer aandacht aan te besteden.

Onze specialist Externe Verslaggeving geeft aan dat het onderwerp Externe Verslaggeving beperkt tot uitdrukking komt in de eindtermen. Wij adviseren dit onderwerp meer te benadrukken, passend binnen de eigen werkomgeving van trainee.